

"Vücub-u vücud, ulûhiyetin lâzım-ı zarurîsi ve Zât-ı Zülcelale karşı bir ünvan-ı mülâhaza olduğundan..." Vücud sıfatı ile ulûhiyetin ve zâtın irtibatı hangi boyuttadır ve selbî bir sıfat Zât'ı temsil edebilir mi?

" 'Zât-ı Vâcibü'l-Vücud' kaydı ise, vücub-u vücud, ulûhiyetin lâzım-ı zarurîsi ve Zât-ı Zülcelâle karşı bir ünvan-ı mülâhaza olduğundan, lâfzullah sair esmâ ve sıfâta câmiyeti ve İsm-i Âzam olduğu itibarıyla, delâlet-i iltizamiye ile delâlet ettiği gibi, 'Vâcibü'l-Vücud' ünvanına dahi o delâlet-i iltizamiye ile delâlet ediyor."(1)

Zâtî sıfatlar, Allah'ın tenzihî ve selbî sıfatlarına denir.

Bunlar **Vücûd, Kıdem, Beka, Muhâlefetünli'l-havâdis, Kıyâm bi-nefsihî, Vahdâniyettir**. Bu sıfatlar Allah hakkında câiz olmayan mâna ve halleri bertaraf eden vasıflardır. Bu tenzihî sıfatlar iş ve icraat yapmazlar, onun için Allah'ın Zât-ı Akdesinin aynı kabul edilmişlerdir. Yani bu sıfatlar Allah'ın Zât'ının aynısıdır, başka bir mâna ve gayrılık ifâde etmezler.

Mesela; **vücûd sıfatı** Allah'ın Zât'ının varlığını ifâde eden bir sıfattır. Zıt mâna olan ademi, yani yokluğu bertaraf eder.

Vacibü'l-Vücud; Cenab-ı Hakk'ın varlığı zâtındandır, ezelîdir, ebedîdir, olması vacip, olmaması muhaldir. Bütün mahlûkat gibi bizim vücudumuz ise, "mümkün-ül vücuttur" yani, olup olmaması müsavidir.

Kıdem, Cenab-ı Hakkın varlığının başlangıcının olmamasını, **Bekâ ise**, sonunun olmamasını ifâde eder. Bu sıfatlar mevcut ve fâil değillerdir, bir kudret, bir irâde gibi tasarrufları yoktur.

Vücud sıfatının başına getirilen vacib sıfatı işin şeklini biraz daha genişletiyor. Yani **Vâcibü'l-Vücud**, Allah'ın varlığını zihinlere ilka eder. **Vücud** ve **vacib** ifadeleri insanı teccim ve teşbih illetinden kurtaran mükemmel bir mülâhaza ve tefekkür vesilesi ve ünvanıdır.

Şayet Allah'ın mutlak meçhul olan Zât-ı Akdesini temsil ve mülâhaza ettirecek bu tarz mefhumlar olmasa idi, insan inkâra düşebilirdi. Paganizm bu ünvan-ı mülâhazanın ifrat halidir, diyebiliriz.

(1) bk. [Mektubat, Yirmi Dokuzuncu Mektup.](#)